

Folklorumuzun tədqiqatçılarında biri

Yaşadığı 66 illik ömür payının 40 ildən artığını ali və orta məktəb müəllimliyində keçirmiş xeyirxah insan olan folklorşünas-alim, filologiya üzrə elmlər doktoru, professor Məhərrəm Cəfərli əməlləri ilə özünü yaddaşlarda bütün yönləri ilə örnək bir səviyədə həkk etdirə bilmişdir. Məhərrəm Cəfərli 1946-cı il yanvar ayının 5-də Naxçıvan MR Şərur (indiki Kəngərli) rayonunun Xok kəndində dünyaya göz açmışdır. Həmin dövrdə 1941-1945-ci illər savaşını yola salmış insanlar elə yenə çətin bir həyat tərzində yaşamaqda davam edirdilər...

Bəli, dünyaya yeni qədəm basmış gənc nəsil gələcəyə ümid və inamla baxır və məktəbdə elm öyrənirdi. Məhərrəm Cəfərli (o zaman Cəfərov) də Xok kənd yeddiillik və qonşu Qıvraq kənd orta məktəblərində ümumi orta təhsil alıb Bakıya gəldi. Sevimli orta məktəb müəllimləri Vahab Hüseynov, Miryaqub Seyidov və başqalarının yolu ilə getmək arzuna qovuşmaq üçün sənədlərini indiki Azərbaycan Dövlət Pedagoji Universitetinin dil-ədəbiyyat

fakültəsinə təqdim etdi və tələbə adını qazandı. 1964-1969-cu illərdə tanınmış alimlər Məmməd-hüseyn Təhmasib, Feyzulla Qasımsadə, Əbdülzəl Dəmirçizadə, Şükür Sadıqov, Hüseyn Əhmədov və başqalarından qazandığı bilik və məlumatlarla ali məktəbi başa vurdu. 1969-1970-ci illərdə həqiqi hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra gənc müəllim M.Cəfərov vaxtilə oxuduğu doğma Xok kənd orta məktəbində dil-ədəbiyyat müəllimi kimi fəaliyyətə başlayır. 1970-1971-ci dərslər ilində öz müəllimləri ilə çiyin-çiyinə çalışması onun həyatının ən unudulmaz və yaddaqalan hadisəsinə çevrildi.

Sonra o zaman “Qabaqcıl” adı ilə buraxılan bölgə qəzetində işə girir. M.Cəfərli üçün daha əlverişli bir xoş soraq gəlir - onu API-nin Naxçıvan filialında işə dəvət edirlər. Elə o dövrdən qonşu kəndli kimi tanışlığımız başladı. İndiki NDU-nun əyani şöbəsinin ilk 103 nəfər tələbəsindən biri kimi Məhərrəm müəllimi məzunların diplomlarını yazdığı zaman tanıdım, Qarabağlar kəndindən olduğumu söylədim. Kəndimizdən bir neçə müəllimim ona da Xokdə dərslər demişdi. Beləliklə, xeyirxah insan M.Cəfərlinin qayğı və köməyindən mən də xeyli bəhrələndim...

O, NDU-da əvvəl metodist, sonra müəllim işlədi. İşıqlı ziyalı düz 40 ildən artıq bu ali təhsil ocağında pedaqoji institut və universitet mərhələlərində də çalışmış və bir çox uğurlara imza atmış - elmlər doktoru, professor

olmuşdur. M.Cəfərli AMEA-nın Folklor şöbəsində “Osman Sarıvəlli və xalq yaradıcılığı” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını 1984-cü ildə müdafiə etmişdir. Bu uğurundan sonra o, zəngin folklorumuzun daha dərin qatlarının tədqiqi ilə 20 ilə yaxın elminəzəri axtarışlar apararaq 2003-cü ildə “Azərbaycan məhəbbət dastanlarının poetikası” mövzusunda dissertasiya müdafiə edir və filologiya üzrə elmlər doktoru alimlik dərəcəsi alır. Bu illərdə o, NDU-nun tarix-filologiya fakültəsinin dekani, Ali Diplomatiya Kollecinin rektoru (1997-2003) vəzifələrinə irəli çəkilir.

M.Cəfərli 2004-cü ildən ömrünün sonunadək NDU-nun professoru saxlanılmaqla AMEA Naxçıvan Bölməsinin İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutu folklorşünaslıq şöbəsinin müdiri vəzifəsinə təyin olunur. Burada onun fəaliyyəti daha qaynar və səmərəli olur. Onillik ərzində məhsuldar elmi yaradıcılığına görə alimə “Qızıl qələm” mükafatı (2004), “Türk xalq kultürü və folkloruna xidmət” ödülü (2008), Avrasiya Dostluq Qurumunun mükafatı (2009) verilmişdi. Bunlar da onun ölkəmizin hüdudlarından kənlərdə tanındığını təsdiqləyən tutarlı faktlardır. Üçcildlik “Naxçıvan folklor antologiyası”nın az vaxtda hazırlanıb nəşr olunması işi də professor M.Cəfərlinin rəhbərliyi və yaxından iştirakı ilə baş tutmuşdur. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü M.Cəfərli “Heydər Əliyev və milli-mənəvi irs”,

“Nuhdan və mifdən başlanan Naxçıvan”, “Məhəbbət dastanlarının poetikası”, “Azərbaycan dastanlarının struktur poetikası”, “Dastan və mif” və başqa məqalə və monoqrafiyalarına görə AMEA Naxçıvan Bölməsi Rəyəsət Heyətinin qərarı ilə ictimai-humanitar elmlər üzrə “İlin alimi” elan olunmuş və mükafatlara layiq görülmüşdür. Qələmini publisistika sahəsində də işlədən M.Cəfərli Naxçıvan MR-in qabaqcıl müəllimləri haqqında həmkarı Abbas Hacıyev və tələbəsi, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü Cabir Hacıbəyli ilə həmmüəllif olaraq hazırladıkları “Nurlu ömürlər” kitabının birinci cildini 2000-ci ildə Bakıda “Çaşıoğlu” nəşriyyatında və 2002-ci ildə ikinci cildini Naxçıvanda “Əcəmi” nəşriyyatında çap etdirmişlər. Bu işi kitabda haqqında ilk oçerk verilmiş orta məktəb müəllimləri Mir Yaqub Seyidovun xatirəsinə həsr etmişlər. Ümumiyyətlə, M.Cəfərlinin xarakterində səxavətlik və xeyriyyəçilik vardı. Onun neçə imkansız əl tutduğunu və bunu təmənnasız etdiyinin şahidi olmuşuq.

Professor M.Cəfərli 2012-ci il fevralın 11-də dünyasını dəyişmişdir.

Ulu yarananın alın yazısı ilə orta yaş səviyyəli ömrü sağlığında 70 illiyini görməyə ona imkan vermədi. Qoy bu yazımız da bir borc və ehtiramımız kimi onun yetmiş illiyinə ünvanlansın. Ruhu şad olsun!

Hacı Tofiq SEYİDZADƏ